

HRVATSKA JAZZ DIJASPORA

Davor Hrvoj

Jazz u Hrvatskoj svira se od dvadesetih godina prošloga stoljeća, otkako je poznati filmaš Oktavijan Miletić iz Beča donio prvi saksofon. Upravo taj podatak govori o povezanosti naših jazzista s inozemstvom iako u tom ranom dobu nismo imali važnijih predstavnika koji bi pro- nosili ime Hrvatske i izvan naših granica. Tek su neki odlazili na duže turneje ili se nastanili u stranim zemljama i svirali, uglavnom po brodovima ili u hotelima diljem svijeta. Značajni pomaci u tom smjeru dogodili su se u šezdesetim godinama prošlog stoljeća, prije svega aktivnošću Zagrebačkoga jazz kvarteta, a poslije i drugih glazbenika. Boško Petrović, Miljenko Prohaska, Ladislav Fidri, Drago Diklić tek su neki od onih koji su doprinijeli popularizaciji hrvatskoga jazz.

Neki od njih su nakon dužeg ili kraćeg boravka u inozemstvu karijeru ipak nastavljali u Hrvatskoj. Primjerice, gitarist Damir Dičić je neko vrijeme djelovao u Parizu i Njemačkoj surađujući s velikanima *jazza* poput Kennyja Clarkea, pjevač i saksofonist Drago Diklić u Švedskoj i Njemačkoj, među ostalima svirajući s Albertom Mangelsdorffom, trubač i trombonist Ičo Kelemen u Njemačkoj, Francuskoj i Sjevernoj Africi surađuje i s velikim pjevačima poput Sarah Vaughan i Billyja Eckstinea, bubnjar Silvije Glojnarčić u Berlinu gdje je bio članom SFB Big Banda, a pjevač i kontrabasist Stjepan Jimmy Stanić u Njemačkoj, Austriji i Skandinaviji gdje se sretao među ostalim s Colemanom Hawkinsom i Cannonballom Adderleyem.

Bubnjar Petar Spasov bio je jedan od prvih hrvatskih *jazz* glazbenika koji su dojmljivu karijeru napravili izvan zemlje. Naime, nakon što je bio proglašen najboljim jugoslavenskim bubnjarom, 1959. godine je osvojio stipendiju časopisa Down Beat za četverogodišnji studij *jazza* na uglednoj *jazz* školi Berklee u Bostonu. Tamo je učio od legendarnog bubnjara Maxa Roacha, a poslije je svirao s *jazzistima* svjetskoga glasa, među ostalima s Clarkom Terryjem, Gerryjem Mulliganom, Daveom Brubeckom, Bennyjem Golsonom i Zootom Simsom. No, ubrzo je nestao iz glazbenog života, tako da ne postoje potpuni(ji) podaci o njegovoj međunarodnoj karijeri.

I danas neki od hrvatskih glazbenika uspješno djeluju izvan granica svoje zemlje. Mnogi od njih ostvarili su iznimne rezultate i

ravnopravno se uključili u svjetsku *jazz* scenu, surađuju s vrhunskim svjetskim *jazzistima*, snimaju za poznate svjetske diskografske kuće i nastupaju na renomiranim *jazz* festivalima. Između ostalog, zapažene su karijere ostvarili upravo zato što žive i djeluju u sredinama poznatim po iznimnoj aktivnosti na području *jazz* glazbe. No, svi oni predstavljaju svoje stvaralaštvo i prenose iskustva sa svjetske *jazz* scene povremeno nastupajući i u Hrvatskoj.

Gitarist Milan Lulić je 1957. otišao u Njemačku gdje živi i djeluje i danas. Svirao je s raznim međunarodnim *jazz* orkestrima i malim sastavima surađujući s poznatim *jazzistima* poput Niels-Henninga Orsteda Pedersena, Lea Wrighta i Jiggsa Whighama. Do mirovine je bio član poznatog WDR Big Banda, a snimao je za radijske postaje te poduzimao turneje po Skandinaviji, Francuskoj, Japanu i Pakistanu.

Pijanist, skladatelj i aranžer Davor Kajfeš se nakon uspjeha sa Zagrebačkim *jazz* kvartetom 1967. skrasio u Štokholmu gdje je surađivao s poznatim skandinavskim umjetnicima s kojima je snimao albume, a sve do mirovine je predavao glazbu na Visokoj školi za ples i koreografiju. Tijekom karijere ostvario je suradnje s uglednim svjetskim solistima *jazza* i *bluesa*, među ostalim s Johnom Lewisom, Artom Farmerom, Buckom Claytonom, Redom Mitchellom, Big Joe Turnerom i T-Bone Walkerom. Danas njegovim stopama ide njegov sin, trubač Goran, jedan od cjenjenijih švedskih trubača.

Renato Rožić

HD

Bubnjar Ratko Divjak i pokojni trubač i violinist Petar Ugrin poznati su i kao članovi slovenske *jazz* scene, obojica vezani uz Big Band RTV Slovenija, ali i česti suradnici hrvatskih, kao i svjetskih *jazz* glazbenika. Njihovim stopama krenuo je mladi kontrabasist i bas gitarist Goran Rukavina koji je, osim što u raznim kombinacijama nastupa sa slovenskim *jazzistima*, u Ljubljani otvorio vlastiti *jazz* klub. Već godinama u Sjedinjenim Američkim Državama žive i djeluju bubnjar Berislav Puhovski koji povremeno svira i snima i s glazbenicima u Hrvatskoj te Zoran Rebrović koji se u jednom razdoblju povukao s *jazz* scene. U Austriji su, nakon svršene Glazbene akademije u Grazu, na području klasične, ali i *jazz* glazbe aktivni supružnici Vrbanić - pjevačica Ljiljana Šišeta i pijanist Oliver.

Nakon studija na Kraljevskoj akademiji u Rotterdamu, život i karijeru u Nizozemskoj su nastavili tenor saksofonist Domagoj Ralašić i gitarist Ratko Zjača. Obojica su ostvarila zapaženu međunarodnu karijeru. Ralašić redovito nastupa s brazilskim glazbenicima, snimao je i svirao s poznatim *jazzistima* poput Bennyja Baileya i Ronniea Cubera, ali i vlastitim sastavima. Za razliku od njega, iako je i Ralašić u ranom razdoblju često nastupao u Hrvatskoj, Zjača to čini redovito, najčešće od svih glazbenika iz hrvatske *jazz* dijaspore. Snimio je niz albuma i redovito održava koncerte diljem svijeta, i to kao vođa sastava u kojima su svirali slavni *jazzisti*, među ostalima Randy Brecker, Miroslav Vitous, Reggie Workman, John Patitucci i Adam Nussbaum. Aktivno se uključio, kao selektor, i u organizaciju Last Minute Open Jazz Festivala u Balama na koji je doveo ugledne svjetske *jazziste*.

Gitarist Renato Rožić je nakon studiranja na Visokoj glazbenoj školi u Kölnu ostao u Njemačkoj gdje je uzburkao klasičarske glazbene krugove. Naime, vlastiti je *jazzistički* pristup Bachovoj i Mozartovoj glazbi demonstrirao svirajući na električnoj gitari, a svoj zvuk još uvijek proširuje, primjerice uključujući elemente *funka* i indijske klasične glazbe, ali i aktualnih afroameričkih glazbenih trendova. Svoju ulogu predvodnika zagrebačkog naraštaja *jazzista* koji je glazbeno stasao sedamdesetih i osamdesetih godina prošloga stoljeća nastavio je u Kölnu gdje su se, na njegov poziv i uz njegovu pomoć, okupljali mnogi mlađi hrvatski glazbenici, stjecali međunarodna glazbena iskustva, upoznavali se s novi kretanjima na svjetskoj sceni. Uostalom, iako rijetko svira u Hrvatskoj, Rožić u svoje sastave redovito uključuje i svoje hrvatske suradnike.

U novije vrijeme na europskoj se *jazz* sceni pojavila Vesna Pisarović, pjevačica koja je dosad bila poznata u krugovima popularne glazbe. Nakon studija *jazz* pjevanja u Den Haagu i Londonu nastanila se u Berlinu gdje se aktivno uključila u suvremenu *jazz* scenu. Svoju novu ljubav prema suvremenom *jazzu*, uključujući i *free jazz*, iskazala je na svojem nedugo objavljenom albumu "With Suspicious Minds" što ga je snimila sa svojim sastavom u kojem sviraju *jazzisti* iz Njemačke i Australije.

Važnost tih glazbenika, a spomenuti, naravno, nisu svi predstavnici hrvatske *jazz* dijaspore, nije samo u promociji hrvatske glazbe u svijetu. Naime, nastupajući u Hrvatskoj - netko češće, netko rjeđe - oni prenose nova znanja, trendove i aktualnosti sa svjetske scene na domaću *jazz* scenu, a osim toga pomažu i glazbenicima koji žive u Hrvatskoj da se, kroz suradnju s njima, predstave međunarodnoj glazbenoj javnosti.